

Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie

Inrichten met het oog op de toekomst

De kwetsbaarheid van ons land voor de gevolgen van overstromingen en extreem weer (met wateroverlast, hitte, droogte als gevolg) neemt de komende decennia waarschijnlijk toe. Dit komt door verdergaande verstedelijking en de verwachte klimaatverandering. De kwaliteit van onze leefomgeving kan hierdoor worden aangetast. Willen we dit voorkomen, dan moeten Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten gezamenlijk actie ondernemen. Met de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie anticiperen we op deze veranderingen en werken we toe naar een samenhangende aanpak. Alle partijen – op lokaal en regionaal niveau – spelen daarin een rol en worden opgeroepen om vanaf nú met deze aanpak aan de slag te gaan.

Gezamenlijke ambitie

Het bebouwde gebied in Nederland is continu in beweging. We kiezen daarom voor een aanpak die aansluit bij die beweging en beoogt ruimtelijk beleid meer waterrobuust en klimaatbestendig te maken. Hiermee willen we de gezamenlijke ambitie realiseren, dat:

- in 2020 betrokken partijen zoveel mogelijk klimaatbestendig handelen en waterveiligheid volwaardig meenemen in hun ruimtelijke plannen;
- in 2050 onze bebouwde omgeving, inclusief vitale en kwetsbare objecten, zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht;
- (her)ontwikkelingen tot 'zo weinig als redelijkerwijs mogelijk' extra risico op schade en slachtoffers bij een overstroming leiden.

Hoe realiseren we dat?

Gebiedsontwikkeling is al een integraal proces: verschillende overheden, bedrijven en bewoners werken aan de ontwikkeling van een gebied met diverse functies, zoals wonen, werken, natuur en landschap. Wij willen bereiken dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten hier een vanzelfsprekend onderdeel van wordt. Dit kan door goede analyses uit te voeren en door klimaatbestendigheid en waterrobuustheid mee te nemen in de planvorming, realisatie en beheer. Hierbij slim gebruik makend van de bestaande investeringsgelden. Zo zorg je dat het bebouwd gebied duurzamer wordt ingericht en tegelijk de kwaliteit van de leefomgeving toeneemt.

Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering

Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering werkt aan twee onderwerpen: waterveiligheid en klimaatbestendige stad.

In de gevallen waar waterveiligheidsaspecten een rol zouden moeten spelen in de integrale ruimtelijke afweging bij een (her-) ontwikkelingsproject, spreken we van waterrobuust inrichten. Dit onderwerp maakt onderdeel uit van de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie. Hierbij is het in het bijzonder van belang om vitale en kwetsbare functies, zoals energie, communicatie en drinkwater waterrobuust in te richten.

Bij waterveiligheid is er sprake van een dreiging door overstroming. Om overstromingsrisico's te beperken, kijken we naar verschillende maatregelen in drie lagen. We noemen dit meerlaagsveiligheid. Daar waar maatregelen uit de drie lagen van meerlaagsveiligheid samen bijdragen aan de basisveilig-

heid en het zoveel mogelijk voorkomen van maatschappelijke ontwrichting spreken we van 'slimme combinaties' voor waterveiligheid. Hoe dit aangepakt kan worden wordt in de Deltabeslissing Waterveiligheid beschreven.

De Klimaatbestendige stad is bestand tegen dreigingen als wateroverlast, hitte en droogte. Vier coalities hebben gezamenlijk het Manifest Klimaatbestendige stad uitgebracht. Dit vormt de basis voor de afspraak om lokaal of regionaal een afwegingskader op te stellen. Hiervoor wordt een model afwegingskader opgesteld, waarmee regionaal- en lokaal klimaatbestendigheid zorgvuldig in de ruimtelijke ordening kan worden meegenomen. Dit onderwerp maakt onderdeel uit van de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie.

Dit afwegingskader kan ook gebruikt worden voor het meewegen van waterveiligheid bij ruimtelijke (her) ontwikkeling. Dit draagt bij aan waterrobuust ruimtelijk inrichten.

Het is de verantwoordelijkheid van de overheden in het ruimtelijke domein om de gezamenlijke ambitie regio- en locatiespecifiek te maken. Marktpartijen en maatschappelijke organisaties zijn hierbij betrokken. De afspraken die nodig zijn om partijen uiterlijk in 2020 klimaatbestendig te doen handelen zijn voorbereid door coalities van publieke en private partijen in de vier stedelijke domeinen: 'stedelijk water', 'openbare ruimte & groen', 'bouw & stedelijke ontwikkeling' en 'infrastructuur'. Gezamenlijk hebben zij het Manifest Klimaatbestendige Stad uitgebracht met het motto: Nú bouwen aan de stad van de toekomst! De 10 belangrijkste acties uit dit manifest worden nu door de publieke en private partners verder uitgewerkt.

Het manifest heeft de basis gelegd voor de kern van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie: we spreken af om lokaal / regionaal een afwegingskader op te stellen, waarmee we ervoor zorgen dat waterveiligheid en klimaatbestendigheid zorgvuldig in de ruimtelijke ordening wordt meegenomen.

De resultaten van het afwegingskader worden door de afzonderlijke overheden doorvertaald in de eigen omgevingsvisies, -plannen en -verordeningen.

Het afwegingskader is gebaseerd op drie stappen:

1. Weten: We analyseren de mate van waterrobuustheid en klimaatbestendigheid van een stad of regio. Zo bekijken we of de omgeving goed is ingericht om de gevolgen van een mogelijke overstroming en de gevolgen van extreem weer te beperken
2. Willen: We vertalen de uitkomsten van die analyse naar een regionale of lokale ambitie die aangeeft hoe op de lange termijn gehandeld gaat worden.

3. Werken: We geven aan wat dit betekent voor de werkwijze van de betrokken organisaties op het gebied van planvorming, realisatie en beheer.

Daarnaast willen we de Watertoets versterken door afspraken te maken hoe we deze eerder en effectiever kunnen inzetten. Het gaat erom dat al in de fase van visievorming de verschillende overheden met elkaar in gesprek gaan. De resultaten van de drie stappen van het afwegingskader spelen in dit gesprek een belangrijke rol. De precieze formulering en verankering hiervan wordt de komende maanden door de verschillende overheden gezamenlijk uitgewerkt. Meer informatie over de watertoets is te vinden op: <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/water-en-ruimte/watertoetsproces-o>

Er zijn al veel gemeenten aan de slag om hun stad klimaat- en waterrobuust in te richten. Zo heeft de gemeente Rotterdam net de Rotterdamse Adaptatiestrategie gepresenteerd, werkt Dordrecht met een knelpuntenanalyse en werkt de gemeente Arnhem aan oplossingen voor hittestress. Ook in andere gemeenten zijn, vanuit het manifest klimaatbestendige, lokale coalities ontstaan van overheden, bedrijven en bewoners. De beweging is al in gang gezet en we wil deze verder versterken.

Vervolgacties

Ter ondersteuning van het opstellen van een regionaal/ lokaal afwegingskader voor het waterrobuust en klimaatbestendig ontwikkelen van de bebouwde omgeving, wordt een modelafwegingskader gemaakt. Dit bestaat uit een stress-test, adaptatiestrategie en uitvoeringstrategie, inclusief

vastgesteld voor de vier categorieën van vitale en kwetsbare functies: noodfuncties tijdens een overstroming; functies die ernstige gezondheid- of milieueffecten kunnen veroorzaken; functies die grote economische schade kunnen veroorzaken; functies die niet regio-overstijgende schade kunnen veroorzaken. Ook zullen de opgaven (verschil tussen de huidige situatie en gewenste ambitie) worden beschreven. De te volgen strategieën voor de waterrobuuste inrichting van de verschillende vitale en kwetsbare sectoren worden geborgd ná

enkele inhoudelijke uitgangspunten. Dit model komt in de komende maanden tot stand aan de hand van werksessies met ervaringsdeskundigen bij gemeenten, waterschappen en provincies. Daarbij wordt gebruik gemaakt van goede voorbeelden van koplopers. De coalitieaanpak en het ontwerpend onderzoek door middel van 'proeftuinen' bleken effectief. Dit model kunnen lokale en regionale partijen benutten voor het opstellen van hun lokaal/regionaal afwegingskader. Zij rapporteren jaarlijks de voortgang aan de deltacommissaris, die op zijn beurt de voortgang rapporteert in het jaarlijkse Deltaprogramma.

Bovenstaande afspraken dienen te worden geborgd, bijvoorbeeld in de vorm van een bestuursovereenkomst om vrijblijvendheid te voorkomen. Hierover wordt in april 2014 besloten. Naast bestuurlijke afspraken met overheden wordt nu onderzocht of er gelijktijdig ook een intentieovereenkomst kan worden afgesloten met marktpartijen. Op deze manier nemen we, in navolging van de eerder genoemde coalitieaanpak, alle partijen die betrokken zijn bij de inrichting van het bebouwd gebied mee.

Er komt een digitaal kennisportaal waarin alle betrokken partijen kennis en informatie over het waterrobuust en klimaatbestendig inrichten kunnen vinden en delen en waarin ook het modelafwegingskader te vinden is.

Het is van groot belang dat bij een overstroming vitale en kwetsbare functies in ons land blijven functioneren of niet leiden tot grote schade voor mens en milieu. Als deze functies waterrobuust zijn ingericht, kunnen bijvoorbeeld gemalen bij een overstroming blijven functioneren en kunnen hulpdiensten in het overstroomde gebied rekenen op energie, communicatie en drinkwater. Ook kunnen chemische bedrijven zo voorkomen dat er bij een overstroming gevaarlijke stoffen vrijkomen. Van belang is dat sectoren zich bewust zijn van overstromingsrisico's en deze risico's ook meenemen in hun bedrijfsvoering en bij investeringen. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie zal samen met de verantwoordelijke sectorministeries het ambitieniveau worden

de Deltabeslissing, door sectorspecifieke afspraken in wetgeving of convenanten tussen de verantwoordelijke ministeries en sectoren. Daarbij wordt rekening gehouden met de ketenafhankelijkheid tussen en binnen deze sectoren.

Binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie wordt onderzoek gedaan naar een gedragen en effectieve aanpak om toekomstige funderingsschade te voorkomen. Tot eind van het jaar wordt hiervoor met betrokken publieke en private organisaties een verkenning uitgevoerd. Het plan van aanpak is in mei 2014 gereed.

Bestuurlijke consultatie

Volgend jaar september is de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie gereed. Van december 2013 tot maart 2014 vindt een eerste bestuurlijke informatie- en consultatieronde plaats over de concept deltabeslissingen. Hierin willen we van betrokken partijen weten of ze de hierboven geformuleerde ambitie en de geschetste aanpak (het opstellen van een afwegingskader) van de concept deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie onderschrijven.

Ook willen we bestuurders in dit stadium vragen om mee te denken over het model-afwegingskader dat momenteel wordt ontwikkeld. Dit kan via de werksessies, maar suggesties en opmerkingen zijn ook welkom via e-mailadres postbusdphn@minienm.nl.